

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא סא.

ד א מ"י פ"ד מהלכות
מלוה הלכה א':
ה ב מ"י פ"א מהל'
שפירות הלכה ב' סמג
לארץ קפא טו"ע ח"מ
ס' שלט ספ"י ב':

תורה אור השלם

1 לא תשיך לאחיך נשך
כסף נשך אבל נשך כל
דבר אשר ישך:
דברים כג
2 לא תשק שכיר עני
ואביון מאחריך או מגררך
אשר באריך בשגרריך:
דברים כד יד

(א) [פסחדין מג.],
(ב) [דונמתו שס ובריה
לד.], (ג) [ע"כ שייך לך
ס.], (ד) [שמה שמה פלג,
ה] [וע"פ חס' יומא נב:
ד"ה שאלת], (ו) [ל"ד דהא
דקרקע בדלית. מהר"ס
ועין ש"ל ועין בספר כ"י,
(ז) [ועי' חס' סוטה ל: ד"ה
וקרקע. ח] [פתחו המוס'
בלשון וא"ת ולא כתבו שום
מיון ועין רש"ל וכן דקק
המהר"ש"ל חס' פסחים
לז: ד"ה אילא ועין זה
מ"ו חס' סוטה לנ. ד"ה
וענת ופוחים ה. ד"ה ס'
וס' ז: ד"ה מה עז שם
מא. ד"ה אחי עז שם עט.
ד"ה אמרו וס' קטו: סדי'
אינא וצ"ב מז: ד"ה
שוק וס' פא. ד"ה ממאי
ובגממות ט: ד"ה אין וס'
ח: סדי' מאי וס' ל: ד"ה
מה וס' סב. ד"ה ממילואס
וס' לג: ד"ה ידו ופסחות
יב. ד"ה מה וס' טו: ד"ה
מלאהק].

הגהות הב"ח
(א) גב' ואפק לא תתן
נמרית כדקאמרת:

גליון הש"ס
חוס' ד"ה גזירה ובר'
וא"ת קרא למה לי. עין
גדרס' ד' ג' ע"א ברין ד"ה
לגזר נד' [וע"פ מ"מ
פ"ד מהל' מלוה וזה ה"א
ד"ה גרסין בפ"ק].

הגהות הגר"א
[א] חוס' ד"ה אס. וי"ל
למדש כו. יב"ב והש"א
חולק:

רבים בכסף מנין. שעובר אף בלאו שני של רבית: ס"ל. בלוה
נשך כסף. אס אינו ענין לגופו לחייבו על לאו של נשך שהי כבר
נאמר בראש המקרא לא תשיך וצופו נאמר כל דבר אשר ישך
תנהו ענין לרבית כסף והשתא דשמעין מלא תשיך זין כסף וזין
אוכל לחייבו את הלוה על לאו של רבית על שניהם א: אין לי. שעובר
על שני לאוין זין בכסף וזין בלוה
אלא לזה: **רבינא אמר לא נשך
בלוה ולא רבית בכסף רביי קרא.**
למיימר בבלוה מן הלוה דבגופו כתיבי
כדמפרש ואזיל: **כדקאמרת.** נשך
קאי לכסף ומרבית באוכל: והא
סנא אמר לאמר קאמר. ומגורה
שזה נפקא ליה והיכי פליג אמורא
אתנא ואמר דמגופיה יליף: **הכי קאמר
סנא אינו לא נאמר קרא.** דדרך
השטמה לשניהם אע"פ כן הייתי לומדו
בגזירה שזה והשתא גזירה שזה לא
צריך להכי: **למה לי לאו רבית לאו
בגזל כו.** ילמדו זה מזה שבכולן
חסינו מנין שמשקל את חזירו:
דאפילו בגזל אסר רחמנא. וגזר
עליו שלא יתגנו ואיכא למיימר חידוש
הוא שחידשה תורה בזו ולא שאסר
לחסר את חזירו דדרך אחרת דהא
אזהרת ליה לאו משום דמחסר הוא:
מה לנהך דלא מדעסיה. אונאה לא
ידעי זיה גזל על כרחיה שקל: **סאמר
רבית מדעסו.** נתן לו: שכן אין
דרך מקח וממכר. תאמר באונאה
שהיא דרך מקח וממכר יש בני אדם
שצריכין לחפץ וקונין ביותר משווי:
לא נכסו בגזל וסימי מהנך. דכי
פרכת מה לרבית שכן חידוש תאמר
בגזל אונאה תוכיח מה לאונאה שכן
לא ידע דמחיל תאמר בגזל ידע
ואיכא למיימר דמייאש ומחיל רבית
תוכיח וחזר הדין הלא הוה שבהן
שמחסרו ממון אף אי אביא גזל:
לכוש שר שפיר. דלא מטא לידיה
ולא מחסר ליה:

**אם אינו ענין לנשך כסף שהרי כבר נאמר
ולא תשיך לאחיך תנהו ענין לרבית כסף
א"ן לי אלא בלוה במלוה מנין נאמר נשך
בלוה ונאמר נשך במלוה מה נשך האמור
בלוה לא חלקת בו בין בכסף בין באוכל
בין בנשך בין ברבית אף נשך האמור
במלוה לא תחלוך בו בין בכסף בין באוכל
בין בנשך בין ברבית מנין לרבית כל דבר
ת"ל ונשך כל דבר אשר ישך רבינא אמר
לא נשך באוכל ולא רבית בכסף צריכי קרא
דאי כתיב את כסףך לא תתן לו בנשך
ואכלך (ב) במרבית כדקאמרת השתא דכתיב
את כסףך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא
תתן אכלך קרי ביה הכי את כסףך לא תתן
לו בנשך ובמרבית ובנשך ובמרבית לא תתן
אכלך (ב) והא תנא נאמר נאמר קאמר הכי
קאמר אילו לא נאמר קרא הייתי אומר גזירה
שוה עכשיו שנאמר קרא ג"ש לא צריך
אלא גזירה שוה למה לי לנשך כל דבר אשר
ישך דלא כתב במלוה אמר רבא למה לי
דכתב רחמנא לאו ברבית לאו בגזל לאו
באונאה צריכי דאי כתב רחמנא לאו ברבית
משום דחידוש הוא דאפילו בלוה אסרה
רחמנא ואי כתב רחמנא לאו בגזל משום
דבעל כרחיה אבל אונאה אימא לא ואי
כתב רחמנא לאו באונאה משום דלא ידע
דמחיל חדא מחדא לא אתיב תיתי חדא
מתרתי הי תיתי לא לכתוב רחמנא לאו
ברבית ותיתי מהנך מה להנך שכן שלא
מדעת תאמר ברבית דמדעתיה לא לכתוב
רחמנא לאו באונאה ותיתי מהנך מה להנך
שכן אין דרך מקח וממכר בכך אלא לא
לכתוב רחמנא לאו בגזל ותיתי מהנך
דמאי פרכת מה לרבית שכן חידוש אונאה
תוכיח מה לאונאה שכן חזרו הדין לא ראי
זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן שכן גזולו אף אני
אביא גזל אמרי הכי נמי אלא לאו בגזל למה לי לכוּבש שכר שכיר כובש
שכר שכיר בהדיא כתיב ביה לא תעשוק שכיר עני ואביון בלעבור עליו בשני
לאוין ולוקמה ברבית ואונאה ולעבור עליו בשני לאוין דבר הלמד מעניינו
ובעניינא**

דלא על כרחיך אמרת הכי והא דאמר צפרק הוליאנו לו (וימא דף נב. וס' ד"ה שאלת) ה' מקראות אין להם הכרע שאת ארור ממד
משוקדים וקס ולא אמר דקאי אלעיל ואלרע היינו משום דהכא כיון דקאי על כרחיך נשך אכספך אמרת ה"ה ארביית וכיון דקאי רבית
אלאכל כנון כן נשך קאי לאוכל וכן תתנהו כן אכל הנך חמש דלמא לא קיימי אלא אלעיל לזד או אלרע וא"ת התניא פרק שני דזבחים
(דף נד.) ולקח הכהן מן הדם בצלבעו ונתן קבל או זרק בשמאל פסול ור"ש סבר קבל בשמאל כשר ואמר אב"י טעם דר"ש דקבר
דקרא לצבעו דמשמע ימין לא קאי אלא אונתן דלאחריו ולא אולקח דלפניו ולתנא קמא קאי אתרווייהו והשתא מאי שנא מהנך ה' דאין
להם הכרע וי"ל דהתם פשטיה דקרא משמע דקאי אולקח מ"מ סבר תנא קמא דקאי נמי אונתן דכתיב קרא אחרינא ולקח מדם
הפר ונתן על קרנות המזבח בצלבעו דהתם קאי בצבעו אנתניה וילמד סתום מן המפורש והיינו נמי טעמא דר"ש:
גזירה שוה לא צריך. וא"ת קרא למה לי וי"ל דאין שום אריכות לשון בצפוק אלא שסמך נשך ומרבית זה לזה: **אמר** הכי נמי.
וא"ת והא אין מזהירין מן הדין וי"ל דגזל לאו היתק לעשה הוא כדאמרין פרק שילוח הקן (חולין קמא.) ומטעם דאין מזהירין
מן הדין הוה מני למיימר לעיל דלא ילפי מהדדי אלא דעדיפא קאמר דאפילו מדינא לא אחי: **א"ל** א"ו דנו"א א"י אבובש שבר
שביר. וא"ת ולוקמיה בגזל גופיה ובגזל עבדים דלא אחי מרבית ואונאה דאין אונאה לעבדים כדקאמר לעיל (דף נז.) דהא קרקע אינה
נגזלת אינו מן המקרא"א אלא משום דאי אפשר לזוה ממקומה אבל עבדי דניידי אע"ג דהוקשו לקרקעות יעבור בלא תגזול:
לעבור ע"י בשני לאוין. וא"ת ולוקמיה בגזל גופיה ולעבור עליו בשני לאוין וי"ל משום דלא לקי אלאו דגזל משום דניתק לעשה
אבל כי מוקמינן אכוש שכר שפיר צאס אינו ענין לקי שפיר וא"ת לקמן בהמקבל (דף ק"א.) אמרינן דגזל הכעני מותר
ודריש רעך ולא כעני וצריכי דאי כתב גזל דלא טרח פירוש דשמא נפלו צירושה או מזיאה או מתנה אבל שכר שפיר דטרח כעני נמי
אסור והשתא הא מוקמינן הכא האי לא תעשוק את רעך ולא תגזול כולה קרא צעשוק שכר שפיר וי"ל דדריש מדקמינן רעך ללא
תגזול ואפקה בלשון גזילה למיימר דגזל הכעני שרי וא"ת והיכי ס"ד למיימר דגזל הכעני אסור דאיצטריך קרא למעוטי הלא בישראל
גופיה לא ידענא גזל אלא מרבית ואונאה ורבית שרי בכעני דכתיב לנכרי תשיך ואונאה נמי דכתיב עמינתך ודרשינן לעיל (דף
נח.) עם שאתך בתורה [וצממות] וי"ל דהוה אסרינן גזל הכעני מואכלת את כל העמים דדרשינן מהתם בהגזול בתרא (ב"ק דף
קיג.) שגזל הכעני אסור דדוקא בזמן שהם מפורים צידך שרי קרא: